

Zappe László

Csak Kaposvár hiányzik

CSIKY GERGELY: A NAGYMAMA

A kár jelentős esemény is lehetne *A nagymama* bemutatója Kaposváron. Gesztusértéket persze mindenképpen tulajdoníthatunk annak, hogy egyszerre három színész is fölbukkan a múltból, olyanok, akik nemcsak évtizedeket töltöttek itt, de meghatározó tagjai voltak az egykor színháztörténeti jelentőségű társulatnak. A XX. század utolsó három évtizedében a magyar színházi nyelvet megújító együttesben jelentős, olykor meghatározó szerepeket játszott Molnár Piroska is, Koltai Róbert is és Spindler Béla is. Mellettük természetesen jelen vannak a régi nagy időkől olyanok is, akik ott maradtak Kaposváron: Gyuricza István, Tóth Eleonóra, Hunyadkúrti György.

Hogy mi rejlik a gesztus mögött, azt nem tudhatjuk teljes bizonyossággal. Legfeljebb találgathatjuk, van-e valamilyen szándék is a nosztalgiaira számító sikervadászaton túl. Bár ha komolyan lenne, akkor aligha Szikora János rendezné az előadást, sőt talán nem is *A nagymamát* játszanák. De az biztos, hogy nem így. S ez most nem a szakmai minőségre, hanem a stílusra, a szellemiségre, a vállalásra vonatkozik. Szikora felhőtlen, önmagért való, némiképp

FENT: Sztárek Andrea (Langó Szerafin) és Koltai Róbert (Tódorka Szilárd)

LENT: Czene Zsófia (Márta) és Molnár Piroska (Szerémi grófnő)

önjáró vígjátékként rendezte meg Csiky Gergely egyébként is habkönnyű remekét. Az édes érzelmességbe pontos adagokban csempészi a játékos, komolytalankodó, csipkelődő humort, né-

hol iróniát. A díszlet, melyet ugyancsak ő tervezett, az első részben mézessárga-barna tapétával borított lányiskolai terem, a másodikban napfényes tengerparton hatalmas terasz még hatalmasabb kék-fehér csíkos napernyő alatt. Baloldalt hátul fekete függöny mögött rejtőzik a tenger, amelybe előbb-utóbb szinte mindenki beleveti magát merész rugaszkodással és nagy csobbanást keltve. Mindig jókor, mindig precízen poentírozva ugranak a szereplők, mindig hatásosan egészítik ki a történet humorát, vagy éppen ellenpontosítják a cselekmény érzelmi hőfokát.

A játék különben egyenetlen, stílárisan összehangolatlan, de ez nem csökkenti az előadás élvezeti értékét. Sztárok, kitűnő színészek és rokonszenves fiatalok mulattatják a nézőket. A vendégek nem a régi Kaposvárt hozzák vissza, hanem mai önmagukat adják. Molnár Piroska a címszerepben nem jutalomjátékot ad, nem a nagy színésznőt játssza, hanem egy józan, bölcs nagyasszonyt, aki tanult élete példájából, és nem szeretné, ha szívének kedves utódai hasonló sorsra jutnának. Az érzelmeket nem mutogatva, hanem racionális derű mögé rejtve jelzi,

Klencsár Gábor felvételei

a törekeny egészségére tett célzások lepattannak róla, csupa életkedv és élet-erő ez a nagymama. Spindler Béla az ajtóban elakadás ősrégi mutatóványával teszi le a nyugalmazott ezredes, a hevülékeny, morózus katona komikus névjegyét, előbb csípőre tett kezei, majd keresztbe forduló kardja akad el az ajtónyílásban. Marcona ősz szakálla mögül kommandíroz. Az utolsó jelenetre azonban megborotválkozik, és szakállával a figura jellemét is az öltözében hagyja, vajpuha, bármivé formálható emberként tér vissza a sorsdöntő párbeszédhez. Eleve legyőzötve indul a csatába. Koltai Róbert eleinte ripacskodik egy keveset, aztán mintha próbálna mértéket tartani, de ettől meg elszürkül. Ez csak részben tesz jót az előadásnak, Tódorka Szilárd ízléssel megformálva is lehetne izgalmasabb, érdekesebb alak. Sztárek Andrea, az egyetlen nem régi kaposvári vendég, Langó Szerafin szerepében ugyancsak mértékkel alkalmazza az álszent, szereleméhes vénlány, csaknem örök menyasszony szerepközhelyéhez illő színészi közhelyeket.

Gyuricza István viszont szigorú következetességgel egyesíti a maró gúnyt a bohózat kedéllyel a nyugalmazott táborigyelmes lelkész különöségeit ábrázolva. Ő még mindig ön maga, még mindig kaposvári. És a régi Kaposvárt idézi Tóth Eleonóra, amint a címszereplő bizalmasaként derűs iróniával kommentálja az esztelen eseményeket, Varga Zsuzsa, aki a lánynevelő intézet vezetőjeként nyújt sokkal többet a szövegénél, és Hunyadkürti György, aki szinte néma pinccerként közlekedik a második részben, lesújtó véleményt éreztetve rezzenéstelen arca mögött. A fiatalabb és legújabb kaposváriak közül Mohácsi Norbert pontosan megfelel annak, ahogyan a nagymama csélcsep, vonzóan könnyelműsködő unokáját elképzeljük. A kicsit tömzsi Mózes Balázs viszont csöppet sem az eszményi vígjátéki amorózóalkat, nem külsejével, nem a modorával, a sármjával hódíthat, csakis komolyságával, tartásával, érzelmei mélységével. Az ifjú színész rutin nélkül, de nagy igyekezettel járja ezt az utat. A főpróba idejére még nem ért célba. De még odaérhet. Esetleg nem ebben a szerepben. Grisnik Petra színészetét meghatározza langaléta termete. Egykor Kaposváron Góz István szerepköre volt fejjel kiemelkedni társai közül, nőben ez még hatékonyabb komikus eszköz, és Grisnik Petrának megvan a kellő humora, öniróniája is, hogy ezt kihasználja. Ezúttal még egy trottórcipősarkat is kap, hogy mindenki fölé nőjön. Így a neki rendelt partner fölé is, amit a rendező okosan használ fel arra, hogy tovább fokozza a sokszorosan boldog végbe már a szerző által becsempészett vicces árnyalatot. Czene Zsófia pedig azt a csodát követi el, hogy az unokát, az érző lelkű, szerelmes fiatal lányt az előadás egyik legérdekesebb, legeredetibb alakjává formálja. Roppant egyszerű trüffel: a szerepbe beleírt összes közhelyet, az ifjonti szertelenséget, az érzések szélsőséges viharait, a konok önfeláldozás gesztusát egyaránt elevennek, igazinak éli át. Egymásra találásuk a nagymamával két kitűnő színész precízen kivitelezett, pontosan ritmizált összjátékától különösen hatásos.

Az előadás erősségei, elementáris sodrása és a néhány pompás alakítás bőven ellensúlyozza apróbb gyengéit. Valami mégis hiányzik. Tudjuk, minden bohózatban, komédiában, vígjátékban benne rejlik egy, néha több tragédia. Csiky Gergely is két élet tönkremenetelére építette rá az új nemzedék boldog végű történetét. Molnár Piroska tesz róla, hogy a múltbeli szenvedések érzelmességtől mentesen, tárgyilagos távolságtartással idéződjenek fel. De attól is mentesíti a nézőt, hogy belegondoljon a történet fájdalmas hátterébe. Az előadás egy pillanatra sem zavarja meg a publikum felhőtlen mulatságát. S ezzel a régi Kaposvár hiányzik a mostaniból.

CSIKY GERGELY: A NAGYMAMA (Csiky Gergely Színház, Kaposvár)

Jelmez: Tresz Zsuzsa. **Segédrendező:** Pintér Kata. **Diszlet-rendező:** Szikora János.

Szereplők: Molnár Piroska, Mohácsi Norbert e. h., Spindler Béla, Mózes Balázs, Grisnik Petra, Varga Zsuzsa, Czene Zsófia, Koltai Róbert, Sztárek Andrea, Gyuricza István, Decsi Anna, Katona Szimonetta, Halmos Kata, Forgács Nikolett, Sudár Alexandra, Szarka Szabina, Horváth Eszter, Tóth Eleonóra, Hunyadkürti György.

Mi történik, ha egy kisfiú nem képes kimondani a szót: „szeretlek”?

Vagy hagyják békében ezzel a „defektussal”, vagy elcipelik egy terapeutához, aki majd szépen kikezeli. Garaczi László legújabb darabjában, az *Ovibrader*-ben – talán érthető okokból – ez utóbbi mellett dönt a mama, és ezzel tudatán kívül éveken és (cyber)tereken átívelő utazásra küldi egyetlen magzatát, Fábián Petyust, a jelenkor férfivá érni képtelen Ádámját.

Az *Ovibrader*, amely felolvasó színházi formájában megjárta már a POSZT-ot, Gyulát és a József Attila Kör szigligeti tábort is, egy kisfiúról mesél, aki életet játszik és álmodik. Segítőtársa és vezetője Doktor Keve, aki luciferi szentvelenséggel bocsát hipnotikus álmot kis páciensére, és juttatja el múlt s jövő rejtelmibe. Megmutatja, milyen élet várhat egy olyan fiúra vagy férfira, aki verbális kifejezőkészség tekintetében minimum hátrányos helyzetű. De abban a világban, amely Fábián Péter hipnotikus utazása során kirajzolódik, egyáltalán nem csoda, hogy nem hangzik el, nem hangozhat el nyilvános érzelmkifejezés az egyének között, még a virtuális valóságban sem. Mert az óvodában a gyerekek már a kibeszélő-show-k modellje szerint konfliktusaikat is a televízióból jól ismert sémák mintájára kezelik vagy oldják meg – például: „BÁCSKAI (*Zsuzsinak*) Beszélj a Fábiánnal való kapcsolatodról. / ZSUZSI Megismerkedtünk, azóta sok pénzt rám költött. / KATA Sok pénzt? Milyen pénzt? / ZSUZSI Azonkívül terhes vagyok. / FÁBIÁN Nem hiszem.” –; mert chatelés közben teljesen megszokott dolog, ha ismeretlenek intim testrészeikről küldenek fotót egymásnak: és mert a darabbeli főszereplő egyetlen valós beszédpartnere az óvodáskorában saját magából kiváló felettes éneke, Okoska. Ez az Okoska aztán az egész elképzelt jövőben ontja a jó tanácsokat, főleg nőkről („A nő ruhát varr gyermeke bölcsője mellett”), férfiakról („A férfi sikeres, pénze van, és megvédi a nőt”) és kapcsolatuk szabályairól („A férfiak, anélkül hogy tudnának róla, a nők számára háborúznak, a nőknek csi-